

KOMPROMISOWA DYREKTYWA

12 lutego br., sześć lat od chwili narodzin idei, inicjatywa INSPIRE przybrała ostateczny kształt legislacyjny. Po opublikowaniu tekstu dyrektywy w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej kraje „25” będą miały tylko 5 lat na jej zrealizowanie.

JERZY PRZYWARA

Początki programu INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe) sięgają połowy 2001 roku. Wówczas inicjatywa ta nosiła nazwę E-ESDI (The Environmental European Spatial Data Infrastructure) i zorientowana była na dostarczanie spójnych, wysokiej jakości informacji, głównie do monitorowania środowiska. W początkowym etapie w pracach nad nią brały udział: Dyrekcja Generalna „Środowisko”, Eurostat, Joint Research Centre, European Environmental Agency oraz Interdyscyplinarna Grupa Komisji ds. Informacji Geograficznej. Zakładano, że z czasem inicjatywa rozszerzy się na inne dziedziny. W styczniu 2002 r. zmieniono jej nazwę na INSPIRE.

• ZACZĘLI AMERYKANIE

Inicjatywa INSPIRE jest przeniesieniem na europejski grunt dyrektywy nr 12 906, podpisanej przez prezydenta USA Billa Clintona 1 kwietnia 1994 roku. Dokument ten podkreślał niezwykłą wagę informacji geograficznej w rozwoju ekonomicznym kraju (także w ochronie środowiska) i odnosił się do koordynacji zbierania i udostępniania danych geograficznych. Stworzenie NSDI (National Spatial Data Infrastructure) miało na celu wspieranie zarówno publicznych, jak i prywatnych zastosowań tych danych. Głównymi dziedzinami zainteresowania miały być: transport, rolnictwo, zarządzanie kryzysowe, ochrona środowiska, technologie informacyjne i rozwój społeczny. Korzenie NSDI sięgają 1990 roku, gdy amerykańskie Office of Management and the Budget stwierdziło, że agencje rządowe są odpowiedzialne za koordynację polityki geoprzestrzennej państwa i wezwało do

utworzenia międzyresortowego komitetu, którego celem miało być skoordynowanie działań w zakresie: rozwoju, wykorzystania i udostępniania cyfrowych źródeł danych geoprzestrzennych. U podstaw takiego myślenia leżała chęć efektywnego korzystania z danych już istniejących, niedublowania prac związanych z ich zbieraniem i przetwarzaniem, wprowadzenia standardów wymiany. Innymi słowy: zaprowadzenie porządku w danych, ich szerokie udostępnianie, a w efekcie umożliwienie szybszego rozwoju kraju i generowanie biznesowych zastosowań danych przestrzennych. Krótko mówiąc: rozwój GIS.

• SZEŚĆ LAT DYSKUSJI

Gdy w 1997 roku ukazał się plan strategiczny budowy amerykańskiej NSDI, Europa jeszcze drzemała. A kiedy zaczęło już coś, to i tak do chwili zaaprobowania końcowego dokumentu musiało upłynąć sześć długich lat. Dopiero wiosną 2003 r. przeprowadzono konsultacje internetowe dla uzyskania uwag i opinii od potencjalnych zainteresowanych. Wzięło w nich udział ponad 1000 europejskich organizacji. W grudniu tego samego roku zweryfikowano zakres INSPIRE, „przekierowując” go z ochrony środowiska na tworzenie infrastruktury danych przestrzennych, w której znaczące miejsce zajmują jednak sprawy środowiska. 23 lipca 2004 r. Komisja Europejska przekazała projekt dyrektywy Radzie Unii Europejskiej, wtedy też swoje zdanie na jej temat wyrazili przedstawiciele poszczególnych rządów. Następnie jej opiniowaniem zajęły się czynniki oficjalne w poszczególnych państwach. W czerwcu 2005 r. odbyło się pierwsze głosowanie na sesji plenarnej Parlamentu Europejskiego. Niekończące się dyskusje licznych zespołów, uzgodnienia dokumentu przez po-

METADANE, KTÓRE PAŃSTWA UE MAJĄ STWORZYĆ W CIĄGU 2 LAT OD WEJŚCIA W ŻYCIE DYREKTYWY INSPIRE

Załącznik I

1. Systemy odniesienia za pomocą współrzędnych
2. Systemy siatek geograficznych
3. Nazwy geograficzne
4. Jednostki administracyjne
5. Adresy
6. Działki katastralne
7. Sieci transportowe
8. Hydrografia
9. Obszary chronione

Załącznik II

1. Ukształtowanie terenu
2. Użytkowanie terenu
3. Sporządzanie ortoobrazów
4. Geologia

szczególne kraje UE i kompromisy, jakie zawarto (z natury rzeczy dające połowiczne rozwiązania), zaowocowały wreszcie tak długo wyczekiwany dokumentem. Trzeba jednak mieć świadomość, że jego przyjęcie jest dopiero początkiem drogi do stworzenia europejskiej infrastruktury danych przestrzennych.

• ZBOŻNE CELE INICJATYWY

W dużym skrócie dyrektywa ma na celu stworzenie infrastruktury, która umożliwi wspólne korzystanie i wymianę danych przestrzennych wysokiej jakości gromadzonych przez różnego rodzaju organy administracji, a także ich szeroką dostępność (chodzi o prawie wszystkie aspekty działalności człowieka, nie tylko o ochronę środowiska i dostęp internetowy). INSPIRE odnosi się do zbiorów elektronicznych tworzonych przez lub dla organów publicznych działających w państwach Unii Europejskiej i obejmujących ich rejon. Pod uwagę bierze jednak tylko istniejące zbiory danych i ich wersje referencyjne.

Państwa Unii mają zapewnić utworzenie metadanych dla zbiorów i usług

danych przestrzennych obejmujących 34 tematy (m.in.: system odniesień przestrzennych, nazwy geograficzne, działki katastralne, sieci transportowe, hydrografię, ukształtowanie terenu, dane obrazowe, demografię). W terminie 12 miesięcy od wejścia w życie dyrektywy państwa mają przyjąć odpowiednie przepisy dla jej wprowadzenia, a w ciągu 2 (lub 5) lat utworzyć metadane (patrz ramki). W tych samych terminach mają ukazać się odpowiednie przepisy wykonawcze, które określą rozwiązania techniczne dla zapewnienia interoperacyjności i harmonizacji zbiorów danych przestrzennych. Przepisy te dotyczyć będą m.in. niepowtarzalnej identyfikacji obiektów przestrzennych, topologii, atrybutów i wielojęzycznych słowników, uaktualniania danych.

Poza tym państwa Unii stworzą i obsłużą sieć obejmującą następujące usługi danych przestrzennych i metadanych: wyszukiwanie zbiorów i usług, przeglądanie (co najmniej wyświetlanie, nawigowanie, zoom, przesuwanie i nakładanie zbiorów), pobieranie kopii zbiorów (lub bezpośredni dostęp do nich), przekształcenia danych dla osiągnięcia interoperacyjności oraz umożliwienie uruchamiania innych usług. Państwa muszą także zapewnić, by ich organy publiczne dysponowały środkami technicznymi dla połączenia swoich zbiorów i usług danych przestrzennych w powyższą sieć.

Nieodpłatny dostęp zapewniony zostanie tylko dla: wyszukiwania zbiorów i usług danych przestrzennych oraz ich przeglądania. W wyjątkowych sytuacjach możliwe jest jednak pobieranie przez administrację opłat (np. gdy dotyczy to bardzo dużej ilości często aktualizowanych

danych). Dostęp do usług przeglądania zapewniony zostanie poprzez geoportal unijny lub geoportale krajowe. Dyrektywa gwarantuje, że organy administracji publicznej poszczególnych państw będą mogły korzystać ze zbiorów administracji innych krajów. Organy te będą mo-

METADANE, KTÓRE PAŃSTWA UE MAJĄ STWORZYĆ W CIĄGU 5 LAT OD WEJŚCIA W ŻYCIE DYREKTYWY INSPIRE

Załącznik III

1. Jednostki statystyczne
2. Budynki
3. Gleba
4. Zagospodarowanie przestrzenne
5. Zdrowie i bezpieczeństwo ludzi
6. Usługi użyteczności publicznej i służby państwowe
7. Urządzenia do monitorowania środowiska
8. Obiekt produkcyjne i przemysłowe
9. Obiekty rolnicze oraz akwedukty
10. Rozmieszczenie ludności - demografia
11. Gospodarowanie obszarem/strefy ograniczone/regulacyjne oraz jednostki sprawozdawcze
12. Strefy zagrożenia naturalnego
13. Warunki atmosferyczne
14. Warunki meteorologiczno-geograficzne
15. Warunki oceanograficzno-geograficzne
16. Regiony morskie
17. Regiony biogeograficzne
18. Siedliska i obszary przyrodniczo jednorodne
19. Rozmieszczenie gatunków
20. Zasoby energetyczne
21. Zasoby mineralne

gły udzielać licencji lub pobierać opłaty za udostępnione zbiory (usługi), choć ich wysokość powinna być skalkulowana na minimalnym poziomie. Państwa Unii muszą także stworzyć odpowiednie struktury i mechanizmy w celu koordynacji działań dla wdrożenia dyrektywy. Za łączność z Komisją Europejską odpowiedzialne będą krajowe punkty kontaktowe. Przepisy dyrektywy chronią prawa własności intelektualnej.

● KOMPROMIS PO EUROPEJSKU

Według pierwotnych założeń wdrożenie INSPIRE miało: pozwolić na łatwe dotarcie do danych przestrzennych, zapewnić wyższą jakość i szczegółowość danych, obniżyć opłaty, wprowadzić standaryzację i wspólne formaty. Jakie będą efekty dyrektywy, okaże się dopiero za jakieś 5 lat. Warto przy tym pamiętać, że to, co odróżnia politykę administracji amerykańskiej od europejskiej, to dostęp do danych/informacji wytworzonych za budżetowe pieniądze. Gdy w USA standardem jest „bezpłatny i równy” dostęp do nich dla wszystkich obywateli, w Europie na przejawy podobnego myślenia rządy patrzą krzywym okiem. Dość powiedzieć, że w roboczej wersji INSPIRE sprzed trzech zaproponowano zapis, by bezpłatny był tylko dostęp do... wyszukiwania zbiorów! Dlatego po wdrożeniu dyrektywy większość z nas będzie pewnie odbierać INSPIRE jak lizanie smakołyków przez wystawową szybę. Sądzić należy, że najlepszy interes zrobią na niej te kraje, które udostępnią szeroki zakres danych za darmo lub po symbolicznej cenie. Dla państwa takiego, jak nasze: sporej wielkości, w znacznym stopniu z informatyzowanego, dysponującego bardzo liczną, dobrze wykształconą kadrą i z dużymi, choć niedostępnymi zbiorami danych, wyjście przed unijny szereg byłoby szansą dla rozwoju nowych usług, impulsem do powstania nowych firm i wdrażania nowoczesnych technologii. Swego rodzaju „wyzwolenia się” geobiznesu z GUGiK-owskich pęt, dyktatu urzędników nad biznesem oraz okazją do rynkowej weryfikacji spółek utuczonych na budżetowych kontraktach rozdawanych po znajomości.

Głósów na „otwarcie się” jakoś jednak nie słycać. Za to cały czas dochodzą do nas bajdurzenia o tym, jakoby INSPIRE zrobiono w Polsce już trzy wieki temu, albo o potrzebie zabetonowania wszystkich punktów granicznych, albo inne takie niedorzeczności. Bo my, jak zwykle, jesteśmy w awangardzie. ■